

Prædiken til 1. søndag i fasten

Matt. 4, 1-11

”Tror du på Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen?” Lidt indre distraktion, et skrigende dåbsbarn, uro i kirken – skridtet er ikke langt til at spørge sådan ved dåben. Svaret vil for et moderne menneske umiddelbart være ”nej!” Vi tror ikke, at der findes en magt uden for os selv, der vil det onde og lokker os til det. Vi tror sammenbidt på, at dialog, demokrati og selvudvikling kan fjerne, hvad der måtte mangle i, at vi bliver gode mennesker i en god verden. Men se jer omkring, hvordan godt og ondt kæmper med hinanden, og hvordan vi selv kæmper med os selv og mod os selv på begge fronter med to sjæle i brystet. Se, hvor fraværende det moralske fremskridt i grunden er fra generation til generation, og hvordan det, vi kalder satans, har det med at finde nye skikkelser at plage os på. ”Igen tog Djævelen ham med sig”: Jesus slipper med tre anslag, vi selv oplever mange flere. Jeg kan ikke på nogen måde forestille mig, hvor eller hvem Djævelen er. Det har Djævelen til fælles med Gud: også Gud er i sig selv så utilgængelig, at man ikke kan sige eller forestille sig noget som helst. Kun gennem sin gerning kendes Gud: gennem sit skaberord, gennem den gerning, at Gud blev menneske,

gennem vores daglige liv og væren i den Helligånds-æter, der kaldes Guds nåde. Kun sådan kendes Gud – og Djævelen tilsvarende kun gennem sine gerninger og alt sit væsen. Men ikke blot det moderne, selvsikre menneske kommer til kort og må indrømme: det onde kan jeg ikke styre. Også det dybt religiøse menneske, den genfødte og frelste, den der har viet sit liv til nærhed hos Gud – netop det menneske kender til anfægtelse og må som Martin Luther på Wartburg gribe blækhuset og kaste det mod væggen: ”Gå væk, Djævel”. For selvom Gud vil være alt i alle, findes der mørke kroge, kuldebroer, tomme pladser, der kendetegnes ved Guds fravær. Det er gådefuldt, at Guds nærvær ikke er ligeligt fordelt i verden, gådefuldt som stjernefysikernes undren over, at big bang ikke fordelte stoffet ligeligt, men at der kom skel mellem lys og mørke, noget og intet. Strenge af stof og rum og tid, men ind imellem fravær af det. Gådefuldt som i syndefaldsmyten, hvor Adam og Eva som den gode Guds udtrykte billede alligevel havde øre for slangen: ”Har Gud virkelig sagt, at I ikke må spise af træet?” Ja, gådefuldt som det, at giftsnogen overhovedet var til i den have, den forudseende og alvidende Gud

havde indrettet til prototyperne på Adam og Eva, som os. Der er et faktum her, en skygge, der markerer forskellen på jordisk og himmelsk, en revne i det ellers perfekte kar, et brudt halleluja, som bærer navnet arvesynd. Af med den kommer intet menneske i levende live. Vi kan kun håbe og bede om, at den løftes af os i vores død, og at det onde i verden står til at tabe kampen, fordi den er i forbund med ham, der er alle skyggers og dæmoners herre. ”Lyset skinner i mørket, og mørket får ikke bugt med det” – det er det kristne håb.

Så derfor må jeg sige, at jeg i den grad tror på Djævelen, simpelthen fordi jeg lever med Djævelens gerninger og væsen i mig og omkring mig, som bid i min samvittighed og som trussel mod det gode. ”Det gode, som jeg vil, det gør jeg ikke – men det onde, som jeg ikke vil, det gør jeg” – enhver, der genkender sig selv i de Paulusord og forgæves har prøvet at lave sig om, må nikke ja her: der findes kræfter, som vi i bedste fald undgår med nød og næppe og i værste fald gang på gang må kapitulere over for.

I den forstand er det en daglig kamp at være til. Det er ikke nok at tage sig sammen – det virker ikke. Det er ikke nok at have gode forsætter – de kan fristes over evne. Tilværelsen bliver aldrig normaliseret i forhold til det, der står dig imod – du kommer ikke til at indgå noget kompromis, for et kompromis er ensbetydende med kapitulation. Tilværelsen er dag for dag en kampsituation, der ikke vil høre op. Og kampen består i det, der er spørgsmålet ved dåben: ”forsager du Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen”. Tilværelsen er en kamp, som du daglig

taber – og der er derfor ingen anden mulighed end at fly hen under tilgivelsen, under syndernes forladelse, til Gud selv som forbundsfælle i denne kamp.

Den dramatik – mennesket mellem Gud og Djævel – faldt det i gammel tid let for mennesker at genkende sig i. ”Og myldred djæveler frem på jord og os opluge ville”, digter Luther i salmen om Gud som den faste borg. Men ikke altid har det været stuerent at se os som prisgivne, underlegne, afhængige af hjælp mod det onde, som vi beder i fader-vor: ”fri os fra det onde”. Burde det ikke være noget, vi kunne lære? Det mente man i begyndelsen af det 19. århundrede, hvor det konstante spørgsmål til dåbsbørnene ”forsager du Djævelen?” gav pæne folk dårlig smag i munden. Lå det i spørgsmålet, at Djævelen skulle tages bogstaveligt? Skulle dåben ligefrem opfattes som en exorcisme, der drev onde dæmoner ud af det lille pus? I København blev forsagelsesordene ved dåben skiftet ud med dette spørgsmål til gudmor eller gudfar: ”Lover De, at dette Barn skal efter Jesu Christi Lære blive undervist til at forsage det ugudelige Væsen og de verdslige Lyster og Begæringer?” Her blev den kristne tro på det ondes eksistens gjort stuerent og nydeligt, her blev det gjort til et spørgsmål om moral og god opførsel.

Ikke sært, at denne ombygning af kristendom med borgerlig moral var den gnist, der antændte Grundtvig i 1832. Han skrev: ”Forandrer man Spørgsmålet: forsager du Djævelen og alle hans Gerninger og alt hans Væsen til: forsager du Synd og alt ondt, eller deslige, da er Forandringen i mine Øjne saa betydelig, at jeg højtidelig erklærer mig

udmeldt af ethvert Kirke-Samfund, der har vedtaget eller herefter vedtager den Forandring”. Resultaterne af denne konflikt kender vi: dannelsen af frimenigheder, fremvæksten af en grundtvigsk bevægelse og et skud for boven til bedsteborgerlig moralkristendom.

Det er også derfor, forsagelsen altid er med, når et barn døbes. I bevidsthed om, at Djævelen selv bare er et ord, men hans gerninger åbenlyse – og kampen mod de gerninger er op til hvert enkelt menneske, nøjagtigt som det var for forfædrene og bliver for efterslægten. Og i bevidstheden om, at det kun er kamperklæringen mod det onde, der giver resten af trosbekendelsen sin mening: jeg stoler på Gud Faders omsorg for mig, jeg lægger mig i slipstrømmen på Jesu overvindelse af død og djævel i sin opstandelse, jeg har Helligånden som talsmand og trøster i denne kamp. Forsagelsen illustrerer problemet – det dirrende spørgsmål, der er stillet til hver af os. Og troen på den treenige Gud giver os redskaberne, den nødvendige hjælp i denne strid.

De tre trosartikler – om Fader, Søn og Helligånd, ligner på den måde de tre svar, Jesus har at give Djævelen, som frister ham i Ørkenen. ”Mennesket skal ikke leve af brød alene” – nej, af Guds nåde modtager vi daglig alt, hvad der skal til for at vi lever. ”Du må ikke friste din Gud” – nej, vi følger ham, der i Getsemane have ikke løb sin vej, men hengav sig til døden på et kors i forvisning om, at det, der kommer fra Gud, ikke kan være ondt. Og ”Du skal tilbede din Gud og tjene ham alene” – ja, i dette klima af tillid og tryghed kan der ikke blot overlevs, men

virkelig leves og åndes.
Amen.

Jan Asmussen
Farum

Salmer:
496, 674 (dåb), 481, 679, 475 (altergang), 336

Redaktion

Sognepræst
Margrethe Dahlerup Koch
Høbrovej 3
6980 Tim
mdk@km.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk